

Wymagania do poszczególnych działów programowych są uporządkowane analogicznie do układu materiału w podręcznikach Aleksandra Nawareckiego i Doroty Siwickiej *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 2, część 1. Zakres podstawowy i rozszerzony* oraz Ewy Paczoskiej *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 2, część 2. Zakres podstawowy i rozszerzony*. Zapis wymagań odpowiada (z drobnymi wyjątkami) koncepcji podręcznika. Kształcenie literackie i kulturowe jest w większości powiązane z kształceniem językowym i tworzeniem wypowiedzi. Kilka zagadnień językoznawczych (i związane z nimi wymagania) zgrupowano w osobnym dziale pod nagłówkiem *Kształcenie językowe*. Zamieszczony tam materiał odpowiada tematowi poświęconym w planach i rozkładach wyłącznie treściom kształcenia językowego.

Klasa 2, część 1

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
ROMANTYZM Uczeń:		
Przełom romantyczny, czyli kryzys cywilizacji rozumu.	– rozumie podstawy periodyzacji literatury; sytuuje utwory literackie i teksty kultury w epoce romantyzmu – wyjaśnia terminy: romantyzm, preromantyzm, historyzm, gotycyzm, osjanizm, walterskotyzm; poprawnie używa ich w swoich wypowiedziach, podaje przykłady – charakteryzuje krajobraz romantyczny – wymienia najważniejszych twórców, którzy zapoczątkowali przełom romantyczny – ogólnie charakteryzuje literaturę burzy i naporu – omawia kryzys racjonalizmu i odkrywanie sfer nadprzyrodzonych jako podstawę epoki romantyzmu – *szerzej wyjaśnia, czym był romantyczny mistycyzm – znajduje potrzebne informacje w różnych źródłach wiedzy, porządkuje je – korzysta z zasobów multimedialnych, krytycznie ocenia zawartość źródeł internetowych – korzysta z literatury naukowej – tworzy spójne wypowiedzi na temat przełomu romantycznego – porządkuje informacje w problemowe całości – redaguje definicję, notatkę syntetyzującą	– omawia filozoficzne podłoże romantyzmu – wskazuje źródła romantycznego zainteresowania średniowieczem i mitami Północy – omawia romantyczne fascynacje mitami jako źródłem archetypów i toposów – *wyjaśnia romantyczną symbolikę mitu prometejskiego – *wyjaśnia, na czym polegała rewolucja estetyczna romantyzmu – odczytuje dzieła malarstwa romantycznego – *porównuje teksty kultury romantyczne i klasycystyczne – gromadzi i przetwarza informacje na temat epoki romantyzmu
J.W. Goethe, Faust. Pochwała twórczej aktywności.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Fausta</i>; rozpoznaje tematykę i problematykę utworu – charakteryzuje <i>Fausta</i> jako dramat; określa konwencję utworu – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego utworu (bohaterowie, akcja, wątki, motywy); interpretuje je – charakteryzuje bohaterów utworu	– wyjaśnia, czym jest mit człowieka faustycznego – *wskazuje obecność nawiązań do Fausta, w tym – mitu faustycznego w różnych tekstach kultury współczesnej – *dostrzega aluzje literackie i objaśnia ich znaczenie – wyjaśnia, dlaczego Mefistofeles został nazwany „duchem, który przeczy”

	– podaje podstawowe informacje o Goethem – streszcza historię Fausta – interpretuje fragmenty <i>Fausta</i>, wykorzystując potrzebne konteksty – dostrzega w utworze obecność toposów (np. wędrówki) i *archetypów; odczytuje ich symboliczne znaczenia – wykorzystuje potrzebne konteksty do interpretacji utworu (np. biograficzny, literacki, filozoficzny, kulturowy) – wyjaśnia przesłanie utworu: pochwałę twórczej aktywności i pracy na rzecz społeczeństwa, krzewienie postępu – rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne – buduje spójne wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Fausta</i> – formułuje tezy i argumenty w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych – tworząc własne teksty, stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej	– porównuje sposób ukazania szatana (i motywu kuszenia) w różnych źródłach – rozpoznaje w utworze nawiązania do tradycji biblijnej; – *interpretuje sposób przekształcenia motywów biblijnych – *przedstawia i interpretuje filozoficzną problematykę utworu – *wyjaśnia funkcje dwu prologów utworu – porównuje budowę <i>Fausta</i> z budową tragedii antycznej
A. Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i>. Bunt młodych. Młodość jako wartość. Spór klasyków z romantykami. Apoteoza młodości.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Ody do młodości</i>; rozpoznaje tematykę i problematykę utworu – odczytuje utwór w kontekście sporu romantyków z klasykami, wskazuje hasła i idee filomackie – interpretuje <i>Ode...</i>, wykorzystując potrzebne konteksty (biograficzny, historyczny, filozoficzny, egzystencjalny) – odczytuje odę F. Schillera <i>Do Radości</i> jako kontekst utworu Mickiewicza; określa zawarte w niej wartości i idee – dostrzega w utworze treści symboliczne, interpretuje je – analizuje budowę utworu, wskazuje antynomie – wskazuje w utworze środki artystyczne i określa ich funkcje – odczytuje głośno utwór z właściwą dykcją i intonacją – *omawia intonację, dynamikę, rytmizację wiersza; określa ich funkcje – określa cechy romantyczne i klasyczne utworu – wskazuje w utworze gatunkowe cechy ody i *interpretuje sposób ich zmodyfikowania – *dostrzega w utworze przenikanie się konwencji romantycznej i klasycystycznej – rozpoznaje patos i określa jego funkcję – odczytuje ideowy przekaz dzieła (np. apoteozę buntu i rewolucji) – rozpoznaje w utworze wartości uniwersalne, dostrzega ich związek z problematyką dzieła – formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych – pisze rozprawkę tematycznie związaną z <i>Odą do młodości</i> – wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi	– wskazuje filozoficzne konteksty <i>Ody...</i> – interpretuje obecne w wierszu motywy (np. lotu), wskazując ich tradycje kulturowe – dostrzega w utworze metafory (np. ognia, lodu) i odczytuje ich znaczenia, *w celu pogłębionego odczytania dzieła – rozpoznaje obecność motywów antycznych i biblijnych; interpretuje ich znaczenia symboliczne – porównuje ody Mickiewicza i Schillera (<i>Do Radości</i>); uwzględnia ich budowę, gatunek, funkcje środków stylistycznych – szerzej przedstawia kontekst polemiki romantyków z klasykami – wskazuje cytaty z <i>Ody...</i>, które są obecne w naszym dziedzictwie kulturowym; interpretuje je – *pisze esej (np. na temat różnych przedstawień młodości tekstach kultury)

*J. Słowacki, <i>Kordian</i>. Bohater w poszukiwaniu wartości. Jaskółczy niepokój młodzieńczego serca. Bohater na szczycie i w podziemiach. Etyczny wymiar czynu.	– *wykazuje się znajomością i rozumieniem treści <i>Kordiana</i> – *streszcza utwór, analizuje jego budowę – *rozpoznaje tematykę i problematykę utworu – *interpretuje funkcje kompozycji utworu – *rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego (akcja, bohaterowie, wątki, motywy...) – *wykorzystuje kontekst historyczny, biograficzny, egzystencjalny, biblijny do odczytania utworu – *charakteryzuje <i>Kordiana</i> jako dramat romantyczny; rozpoznaje konwencje poszczególnych scen *i określa ich funkcje – *rozpoznaje w utworze patos, tragizm, ironię i groteskę, określa ich funkcje – *dokonuje analizy i interpretacji wybranych fragmentów dramatu (m.in. rozterki Kordiana w akcie I, monolog Kordiana na szczycie Mont Blanc, polemikę Kordiana z Prezesem, wahania Kordiana przed zabójstwem cara) – *dostrzega treści symboliczne poszczególnych scen (w tym – symbolikę miejsc, w których się rozgrywają), odczytuje je – *charakteryzuje Kordiana jako bohatera romantycznego, wskazuje źródła jego tragizmu – *przedstawia emocje i przeżycia wewnętrzne Kordiana w poszczególnych scenach; wskazuje środki stylistyczne i językowe, którymi są oddane – *wyjaśnia przyczyny klęski Kordiana – *rozpoznaje obecne w <i>Kordianie</i> motywy literackie i toposy (np. wędrówka, motywy demonologiczne) i określa ich funkcje w utworze – *rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe; określa ich związek z problematyką dzieła – *zabiera głos w dyskusji nt. postawy i decyzji Kordiana – *wyjaśnia, dlaczego <i>Kordiana</i> możemy uważać za dramat historyczny, psychologiczny i historiozoficzny – *określa, jaki obraz narodu polskiego wylania się z <i>Kordiana</i> – *wskazuje obecne w dramacie siły, które mają wpływ na rozwój historii – *pisze rozprawkę (wypowiedź argumentacyjną) dotyczącą <i>Kordiana</i>, wykorzystując wiadomości z podręcznika o tej formie wypowiedzi – *wykorzystuje wiedzę z zakresu frazeologii i składni w analizie fragmentów dramatu oraz w tworzeniu własnych wypowiedzi	– *interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego (akcja, bohaterowie, wątki, motywy...) – *dostrzega w <i>Kordianie</i> przenikanie się konwencji – *objaśnia, na czym polega synkretizm utworu, dostrzegając jego odmiany (gatunkowy i rodzajowy) – *wykorzystuje kontekst literacki, historycznoliteracki, kulturowy, polityczny i filozoficzny do interpretacji utworu – *wyjaśnia termin „choroba wieku”; odnosi go do postaci Kordiana – *charakteryzuje Kordiana, wykorzystując konteksty literackie (np. postać Hamleta) – *wskazuje poetyckie wykładniki artystycznego stylu J. Słowackiego – *rozpoznaje w utworze nawiązania biblijne i *interpretuje je, określając ich funkcje w przekazie dzieła – *porównuje teksty kultury (malarstwo i fragmenty <i>Kordiana</i>), wykorzystując różne konteksty – *w sposób pogłębiony wyjaśnia, na czym polegał tragizm Kordiana i ukazany w utworze „dramat czynu” – *analizuje sposoby i funkcje ukazanych w dramacie elementów historii – *na podstawie dramatu określa, jaka była romantyczna koncepcja historii – *analizuje aksjologiczną płaszczyznę utworu, dostrzega w nim dialog wartości – *pisze recenzję obejrzanego spektaklu teatralnego (<i>Kordiana</i>) – *przedstawia sceniczne realizacje dramatu Słowackiego (lub ich fragmenty) i porównuje je z literackim pierwowzorem – *analizuje <i>Kordiana</i> jako dzieło teatralne – *rozpoznaje i analizuje indywidualny styl Słowackiego, wskazując charakterystyczne dla poety środki stylistyczne i językowe – *samodzielnie poszukuje tekstów naukowych, które pozwolą mu pogłębić odczytanie dzieła
A. Mickiewicz, <i>Romantyczność</i>; ballady poznane w szkole podstawowej, np. <i>Świtezianka</i>. Ballada – pierwsza forma romantyczna.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści ballad Mickiewicza (w tym – poznanych w szkole podstawowej) – rozpoznaje tematykę i problematykę ballad oraz ich związek z programem romantyzmu oraz zjawiskami egzystencjalnymi i estetycznymi – w balladzie <i>Romantyczność</i> dostrzega cechy manifestu, wskazuje idee i postawy romantyczne	– interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego oraz narracji w balladach Mickiewicza – wykorzystuje w interpretacji ballad potrzebne konteksty: historyczny (polemika romantyków z klasykami), literacki (np. motto z Szekspira), biograficzny (filomaci i filareci), kulturowy, filozoficzny – charakteryzuje balladę jako romantyczny gatunek synkretyczny

Poetycki manifest romantyzmu. Romantyczny świat duchów i wyzwolonej wyobraźni.	– wyjaśnia terminy i pojęcia: ludowość, irracjonalizm, spirytualizm, indywidualizm, bunt przeciw konwencjom; wykorzystuje je w interpretacji ballad – *wyjaśnia, dlaczego <i>Romantyczność</i> ma charakter programowy, odczytując zawarte w niej poglądy filozoficzne – rozpoznaje w balladach sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce wydarzeń, fabuła, bohaterowie, wątki itp.) oraz narracji – *określa, na czym polega nowatorstwo kreacji bohaterki – porównuje ballady Mickiewicza, określa cechy wspólne i różnice – interpretuje ballady, wskazując w nich elementy typowe dla romantycznego widzenia świata – *w komentarzu do ballady wykorzystuje wiadomości historyczne i biograficzne – w tekście ballad wskazuje środki stylistyczne i językowe (leksykalne, słowotwórcze, fleksyjne, składniowe), określa ich funkcje – wskazuje w tekście archaizmy, regionalizmy i elementy stylu potocznego – wskazuje cechy ballady romantycznej (synkretyzm rodzajowy, ludowość, śpiewność, nastrojowość, tajemniczość, „cudowność”) – *odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w <i>Romantyczności</i> i innych balladach – charakteryzuje romantyczne widzenie natury oraz romantyczny świat duchów i ich funkcje w balladach, odnosi do malarstwa romantycznego – *interpretuje obrazy zawierające motywy tajemnicze i irracjonalne – *wyjaśnia, jaką rolę odegrały Mickiewiczowskie <i>Ballady i romanse</i> w kształtowaniu się polskiego romantyzmu – wyszukuje i przetwarza informacje z tekstu naukowego – tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat ballad (ustne i pisemne); formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do tekstów – pisze: definicję, notatkę syntetyzującą – pisze rozprawkę na temat utworów obrazujących prawdę, że „nie masz zbrodni bez kary” – przedstawia wpisane w ballady wartości uniwersalne, określa ich związek z problematyką dzieł	– *dostrzega w balladach przemiany konwencji gatunku – charakteryzuje i komentuje język i styl ballad Mickiewicza – wyjaśnia, dlaczego romantycy włączali do swoich utworów elementy stylu potocznego, regionalizmy i prowincjonalizmy – charakteryzuje główne prądy filozoficzne epoki i rozpoznaje ich echa w utworze – *wykorzystuje konteksty filozoficzne, objaśniając romantyczny sposób widzenia świata wpisany w balladę – odczytuje dzieła malarstwa romantycznego jako kontekst ballady; *wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieł sztuki – porównuje ballady Mickiewicza, określa cechy wspólne i różne – *porównuje ballady Mickiewicza i malarstwo romantyczne, uwzględniając różnorodne konteksty – w swych wypowiedziach poprawnie używa terminów: mistycyzm, spirytualizm, metafizyka, irracjonalizm – analizuje konstrukcję narratora w balladach romantycznych – *rozumie pojęcie aluzji literackiej, wskazuje aluzje w czytanych balladach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów – na podstawie ballad wyjaśnia, jaki obraz ludu stworzyli romantycy – *na podstawie ballad Mickiewicza wskazuje powiązania wartości etycznych (przekaz) i estetycznych (poetyka utworu) – podaje przykłady romantycznego zainteresowania baśniami, legendami i podaniami ludowymi oraz mitami – *wskazuje związek romantycznych ballad z mitologią Północy, a także z wyobraźnią mityczną i baśniową – *pisze interpretację porównawczą wybranych ballad – realizuje projekt edukacyjny: gromadzi materiały na temat ballad Mickiewicza (i innych), interpretuje dzieła, wykorzystując różne konteksty, przygotowuje prezentację (w tym – inscenizację ballady)
Jak przygotować bibliografię i przypisy?	– wyjaśnia, czym są przypisy i bibliografia – wymienia elementy przypisu i ich kolejność – poszukuje literatury na wskazany temat (np. dotyczący wczesnego romantyzmu); sporządza bibliografię – sporządza przypis bibliograficzny (książki jednego i kilku autorów, artykułu w pracy zbiorowej, artykułu w czasopiśmie, źródła internetowego) – zna skróty i sformułowania stosowane w przypisach	– rozróżnia przypisy bibliograficzne i wyjaśniające – porównuje różne warianty sporządzania przypisów

	– poszukuje literatury na wskazany temat (np. dotyczący wczesnego romantyzmu, stylu naukowego itp.); sporządza bibliografię	
A. Mickiewicz, <i>Sonetów krymskich</i> (wybór). Wędrowiec, tułacz, pielgrzym... Bohater <i>Sonetów krymskich</i> Adama Mickiewicza. Romantyczne widzenie natury. Topos podróży.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Sonetów krymskich</i>, rozpoznaje ich tematykę i problematykę – określa sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce wydarzeń, <i>ja</i> liryczne, bohaterowie, sytuacja liryczna, wydarzenia) – wymienia najważniejsze krajobrazy fascynujące romantyków (m.in. step, Orient, góry, morze); określa ich symbolikę – na podstawie czytanych utworów opisuje krajobrazy romantyczne – określa romantyczną symbolikę toposu podróży oraz motywów burzy, wiatru, zachodu słońca, gwiazd itp.; nazywa związane z nimi wartości, określa ich funkcje w czytanych utworach – nazywa związane wartości związane z krajobrazami i motywami romantycznymi – charakteryzuje <i>ja</i> liryczne (bohatera) <i>Sonetów krymskich</i>, wskazuje w nim cechy bohatera romantycznego – dokonuje analizy i interpretacji wybranych sonetów, *uwzględniając ich cechy gatunkowe oraz specyficzne dla cyklu Mickiewiczowskiego – *porównuje sonety Mickiewicza i utwory powstałe w innych epokach; dostrzega przemiany konwencji gatunku – wskazuje charakterystyczne środki artystyczne występujące w <i>Sonetach</i>... i określa ich funkcje – wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa i składni w analizie i interpretacji wybranych sonetów – wskazuje w sonetach orientalizmy językowe i kulturowe i określa ich funkcje – wyjaśnia, czym był romantyczny orientalizm, podając przykłady – WYKORZYSTUJE W INTERPRETACJI <i>SONETÓW</i>... POTRZEBNE KONTEKSTY (BIOGRAFICZNY, LITERACKI, KULTUROWY, EGZYSTENCJALNY) – na podstawie utworów literackich i dzieł malarskich przytacza różne ujęcia motywu podróży i związane z nim obrazy – odczytuje romantyczne dzieła malarskie, uwzględniając specyfikę ich tworzenia – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, przetwarza i hierarchizuje zawarte w nim informacje	– *omawia filozoficzne podstawy romantycznego widzenia natury – *przedstawia treści filozoficzne związane z krajobrazami romantycznymi w czytanych utworach – *w pogłębiony sposób odczytuje sensy symboliczne i metaforyczne <i>Sonetów</i>... – wykorzystuje informacje i opinie zawarte w literaturze naukowej do interpretacji wierszy – w czytanych utworach wskazuje motywy akwaticzne i określa ich funkcje – *dokonuje pełnej analizy i interpretacji wybranego sonetu; wykorzystuje różnorodne konteksty (filozoficzne, malarskie itp.) – porównuje wybrane sonety i dzieła malarskie, wykorzystując różnorodne konteksty – rysuje mapy podróży romantyków, omawia podróż jako element biografii romantycznej – realizuje projekt edukacyjny tematycznie związany z motywami podróży w literaturze i sztuce romantyzmu, w tym: - przygotowuje prezentację, wykorzystując różne źródła informacji - gromadzi i przetwarza informacje - korzysta z zasobów multimedialnych, dokonując krytycznej oceny różnych źródeł - pisze artykuł (reportaż, komentarz, notatkę prasową, *esej) - wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty, stosuje kryteria poprawności językowej - dokonuje adiestacji tekstu, wykorzystując program komputerowy
J. Słowacki, <i>Hymn</i>. Smutek o zachodzie słońca. Hymn i elegia.	– WYKAZUJE SIĘ ZNAJOMOŚCIĄ I ROZUMIENIEM <i>HYMN</i>U, OKREŚLA JEGO TEMAT I PROBLEMATYKĘ – interpretuje utwór, w tym: - formułuje hipotezę interpretacyjną i znajduje w tekście miejsca na jej poparcie - określa rodzaj liryki oraz sposób wykreowania świata przedstawionego, - charakteryzuje <i>ja</i> liryczne i sytuację liryczną	– wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (filozoficzny, malarski) – wskazuje w utworze cechy elegii – na wybranych przykładach dzieł porównuje literackie i malarskie sposoby przedstawienia morza – charakteryzuje stylistyczne i językowe środki tworzące warstwę brzmieniową wiersza – *rozpoznaje rytmizację i intonację wiersza

	wyodrębnia obrazy poetyckie i określa ich metaforyczne znaczenie rozpoznaje środki językowe i stylistyczne; określa ich funkcje wskazuje i analizuje poetyckie sposoby budowania nastroju rozpoznaje treści religijne i mistyczne interpretuje treści symboliczne wykorzystuje najważniejsze konteksty (np. biograficzny, egzystencjalny) – rozpoznaje w utworze treści religijne i mistyczne – analizuje gatunek literacki – hymn, wskazując cechy nietypowe; *określa przemiany gatunku – interpretuje symbolikę motywu wędrowca i jej funkcję w wierszu – charakteryzuje postać mówiącą w wierszu jako bohatera romantycznego	– analizuje poetyckie sposoby przedstawienia relacji między „ja” lirycznym a Bogiem – przedstawia indywidualne cechy stylu Słowackiego – *wskazuje i charakteryzuje indywidualizmy językowe Słowackiego – przedstawia podróże Słowackiego i ich literackie reminiscencje, *wykorzystuje materiały samodzielnie znalezione w różnych źródłach – odwołując się do utworów i obrazów romantycznych, przedstawia symboliczne sensy toposu podróży
A. Mickiewicz, <i>Nad wodą wielką i czystą</i>. Wobec kosmosu. Liryki lozańskie.	– WYKAZUJE SIĘ ZNAJOMOŚCIĄ I ROZUMIENIEM WIERSZA, OKREŚLA JEGO TEMAT I PROBLEMATYKĘ – interpretuje liryk, wykorzystując potrzebne konteksty (np. biograficzny, egzystencjalny, literacki) – przedstawia budowę i kompozycję wiersza – rozpoznaje w wierszu środki wyrazu artystycznego (m.in. środki składniowe) i przedstawia ich funkcje – wyjaśnia metaforyczność obrazów poetyckich w wierszu, – interpretuje symbolikę głównych motywów wiersza (wody, odbicia, gromu) – *znajduje i odczytuje inny wiersz zaliczany do liryków lozańskich, określa jego problematykę	– interpretuje budowę i kompozycję wiersza (strofy, układ rymów, paralelizmy składniowe) – wykorzystuje konteksty malarskie do interpretacji wiersza – porównuje sposoby przedstawienia i symboliczne znaczenia wody w poezji i w malarstwie romantyzmu – dostrzega różnice między sposobem przedstawienia natury w lirykach lozańskich i innych utworach romantycznych – samodzielnie znajduje materiały o lirykach lozańskich, wykorzystuje znalezione w nich informacje – *przedstawia propozycję interpretacji innego wiersza zaliczanego do liryków lozańskich – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl liryków lozańskich
C. Norwid, <i>Marionetki</i>. Ironia Norwida.	– WYKAZUJE SIĘ ZNAJOMOŚCIĄ I ROZUMIENIEM UTWORU, OKREŚLA JEGO TEMAT I PROBLEMATYKĘ – interpretuje wiersz, nawiązując do toposu świata jako teatru – wskazuje w utworze charakterystyczne cechy stylu Norwida – rozpoznaje w wierszu ironię i określa jej funkcje (uzasadnia wartościujący charakter) – charakteryzuje budowę i kompozycję wiersza – przedstawia Norwida jako „ostatniego poetę romantycznego i pierwszego poetę nowoczesnego”; wykorzystuje wiadomości samodzielnie znalezione w różnych źródłach – formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych za pomocą odpowiednich konstrukcji – tworzy spójne wypowiedzi w różnych formach gatunkowych: notatka syntezująca, hasło encyklopedyczne, rozprawka	– dokonuje interpretacji wiersza, wykorzystując potrzebne konteksty (np. biograficzny, kulturowy) – określa charakterystyczne cechy ironii Norwida; wskazuje autoironię i jej funkcje – przedstawia wpisany w wiersz portret artysty i jego relacje ze światem – rozpoznaje i *charakteryzuje cechy stylu Norwida

J. Słowacki, <i>Grób Agamemnona</i> (fragm.); <i>Szli krzycząc...</i> Polski poeta na grobie Agamemnona. Ocena polskiego społeczeństwa.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem utworów – określa ich tematykę i problematykę oraz ich związek ze zjawiskami historycznymi i społecznymi – interpretuje wiersze: wskazuje ich przesłanie, określa kompozycję i sposoby kreowania świata przedstawionego – w interpretacji czytanych fragmentów wykorzystuje konteksty (biograficzny, egzystencjalny, historyczny, literacki itp.) – rozpoznaje w tekstach środki stylistyczne i językowe, określa ich funkcje – przedstawia genezę <i>Grobu Agamemnona</i> – określa sytuację liryczną i przeżycia wewnętrzne nadawcy wiersza, dostrzega w utworze zmiany nastroju – przedstawia zawartą w utworach ocenę narodu polskiego – *wyjaśnia, jak Słowacki pojmuje istotę polskiego ducha narodowego – przedstawia romantyczny etos emigranta, pielgrzyma zmierzającego do duchowej ojczyzny; *syntetyczne wyjaśnia, jak odzwierciedlił się on w literaturze – buduje na temat wiersza wypowiedzi argumentacyjne, uzasadnia stawiane tezy	– interpretuje motywy symboliczne w <i>Grobie Agamemnona</i> – wskazuje i *interpretuje środki stylistyczne służące idealizacji obrazu wymarzonej ojczyzny – rozpoznaje patos, nostalgię, ironię; określa ich funkcje w wierszach – wskazuje przykłady inwersji składniowej i określa jej funkcję w wierszu romantycznym – wskazuje w wierszach motywy i symbole antyczne oraz nawiązania biblijne, określa ich funkcje – *dokonuje samodzielnej analizy i interpretacji utworów romantycznych, przedstawia propozycję odczytania i wskazuje w tekście miejsca mogące stanowić jej poparcie – pisze rozprawkę, *esej na temat sposobów istnienia narodu bez państwa
A. Mickiewicz, IV część <i>Dziadów</i>. Miłość romantyczna i książki zbójckie. A. Mickiewicz, II część <i>Dziadów</i> (przypomnienie ze szkoły podstawowej).	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści IV części <i>Dziadów</i> – rozpoznaje tematykę i problematykę utworu – wskazuje związek utworu ze zjawiskami typowymi dla literatury romantyzmu (dostrzega m.in. mistycyzm, spirytualizm, irracjonalizm, indywidualizm) – rozpoznaje sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego, interpretuje je i wartościuje – przedstawia czas, miejsce i scenerię wydarzeń; określa ich funkcje – wskazuje związki IV i II części <i>Dziadów</i> – rozpoznaje konwencje literackie II i IV części <i>Dziadów</i>, określa ich cechy – charakteryzuje Gustawa jako kochanka romantycznego – określa cechy miłości romantycznej – analizuje dyskusję Pustelnika i Księdza jako dialog światopoglądów i wartości – w analizowanych fragmentach wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje, m.in. wskazuje stylistyczne i językowe wykładniki uczuć Gustawa – rozpoznaje tragizm, patos, ironię, autoironię; wskazuje ich wartościujący charakter – dostrzega i interpretuje elementy symboliczne – wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (w tym: biograficzny, literacki, kulturowy, *filozoficzny) – określa wpisaną w utwór wizję świata – *porównuje sposoby ukazania miłości tragicznej w utworach z różnych epok – *przedstawia romantyczną koncepcję magnetyzmu serc – rozpoznaje utwór jako dramat romantyczny, wskazuje charakterystyczne cechy – *porównuje dramat romantyczny (II i IV część <i>Dziadów</i>) z operą – *wskazuje analogie kompozycyjne II i IV części <i>Dziadów</i> – czyta ze zrozumieniem teksty naukowe, wykorzystuje zawarte w nich informacje do pogłębienia odczytania utworu – pisze wypowiedź argumentacyjną (rozprawkę) zawierającą wnioski z interpretacji utworu	– interpretuje kreację Gustawa, wskazując w niej cechy romantyczne i sentymentalne – porównuje Gustawa z bohaterami II części <i>Dziadów</i> – porównuje Gustawa z Werterem (wykorzystuje terminy: werteryzm, bohater werterowski) – wymienia i komentuje lektury Gustawa; *interpretuje motyw <i>książek zbójckich</i> – analizuje język i styl monologów Gustawa – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl utworu – interpretuje IV cz. <i>Dziadów</i> jako utwór o dążeniu do poznania natury rzeczy (*dostrzega płaszczyznę epistemologiczną dzieła) – rozpoznaje w utworze obecność motywów biblijnych, określa ich funkcje – interpretuje funkcjonowanie w utworze romantycznego motywu szaleństwa – *rozpoznaje w utworze aluzje literackie i określa ich znaczenie – wykorzystuje (*znalezione samodzielnie) informacje z różnych źródeł do pogłębionego odczytania IV cz. <i>Dziadów</i> – *wyjaśnia miejsce miłości w romantycznej filozofii życia – *wskazuje w utworze związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych – *na podstawie utworu analizuje romantyczne związki poezji i muzyki – *zna pojęcie syntezy sztuk, rozpoznaje jej cechy

A. Mickiewicz, III część <i>Dziadów</i>. Romantyczna wizja historii i roli jednostki. Mistyczny sens cierpienia. Prometeizm. Dramat romantyczny. Konrad i Wielka Improwizacja. Dostępny spektakl teatralny. <i>Lawa. Opowieść o „Dziadach”</i> Mickiewicza, reż. T. Konwicky	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu – rozpoznaje tematykę i problematykę poszczególnych scen, odnosi je do zjawisk historycznych, społecznych, filozoficznych, egzystencjalnych itp. oraz określa ich związek z programem romantyzmu – wskazuje w III części <i>Dziadów</i> cechy dramatu romantycznego, m.in. synkretyzm (*rodzajowy i gatunkowy), fragmentaryczność, otwartą kompozycję, niejednorodność konwencji, zróżnicowanie stylistyczne i wersyfikacyjne itp.) – przedstawia kompozycję dramatu jako całości i poszczególnych scen; określa ich funkcje – określa sposoby wykreowania świata przedstawionego utworu (m.in. czas i miejsce, bohaterowie, wątki, różne wymiary przestrzeni dramatu) – charakteryzuje Konrada jako bohatera romantycznego; tworzy jego portret psychologiczny, uwzględniając metamorfozę – wskazuje w utworze patos, tragizm, humor, ironię, groteskę; określa ich funkcje w przekazie poszczególnych scen i *całości utworu – dokonuje analizy i interpretacji poszczególnych scen III części <i>Dziadów</i>, wykorzystując pojęcia: martyrologia, prometeizm, mistycyzm, mesjanizm – wskazuje i interpretuje treści alegoryczne i symboliczne III części <i>Dziadów</i> – interpretuje sceny, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, filozoficzny, egzystencjalny, biblijny, historycznoliteracki) – interpretuje III część <i>Dziadów</i> jako dramat o polskim społeczeństwie o jednostce zmagającej się z historią o walce dobra ze złem – *o przemianie człowieka i narodu – określa obecne w III części <i>Dziadów</i> wartości uniwersalne i narodowe; omawia je, przedstawiając związek z problematyką utworu – wyjaśnia termin improwizacja, odnosząc go do stylu romantycznych salonów i do sceny dramatu – charakteryzuje język i styl różnych scen dramatu, wykazuje zróżnicowanie stylistyczne dzieła – odnajduje elementy stylu potocznego (języka mówionego), żargonu więziennego, stylizacji biblijnej i określa ich funkcje – odnajduje aluzje i nawiązania do <i>Dziadów</i> w literaturze XX w. – odczytuje obejrzany spektakl teatralny, wskazując zastosowane w nim środki teatralne – omawia <i>Lawę</i> Konwickiego, określa funkcje środków filmowych – dzieło teatralne i filmowe porównuje z literackim pierwowzorem, wskazuje środki artystyczne specyficzne dla każdej ze sztuk, określa ich funkcje	– streszcza i parafrazuje poszczególne sceny; odróżnia streszczenie od parafrazy i funkcjonalnie je stosuje w wypowiedziach – interpretuje III część <i>Dziadów</i> w pogłębiony sposób, wprowadzając potrzebne konteksty – określa zasady, na których jest oparta budowa dramatu romantycznego; *dostrzega przemianę konwencji gatunku – porównuje Konrada z innymi bohaterami romantycznymi – definiuje terminy: martyrologia, prometeizm, mistycyzm, mesjanizm – rozpoznaje obecną w utworze idealizację i heroizację (oraz *mitologizację) postaci; wskazuje służące jej środki artystyczne i językowe, określa funkcję w przekazie dzieła – *rozpoznaje obecną w utworze konwencję oniryczną; określa sposoby jej wykreowania i funkcję w dramacie – *dostrzega w dramacie związek wartości etycznych i estetycznych – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl poszczególnych scen – ocenia stylistyczną wartość obecnych w dziele ekspresywności i frazeologizmów typowych dla języka mówionego – *interpretuje III część <i>Dziadów</i> jako dramat historyzoficzny (romantyczną teodyceę, rolę Polski w Bożym planie historii itp.) – *odnajduje w <i>Dziadach</i> elementy romantycznej syntezy sztuk i pokrewieństwa z Wagnerowskim dramatem muzycznym – wymienia najważniejsze sceniczne realizacje <i>Dziadów</i> i wskazuje ich związek z przemianami politycznymi i społecznymi; *samodzielnie znajduje informacje na ten temat w różnych źródłach – gromadzi informacje na temat <i>Dziadów</i> i roli dramatu w polskiej historii – określa gatunkowe cechy dramatu romantycznego, porównując go z dramatem antycznym, Szekspirowskim i klasycystycznym – *porównuje dzieło literackie, spektakl teatralny i obraz filmowy, uwzględniając różnorodne konteksty (np. kontekst historyczny wystawienia spektaklu teatralnego) – interpretuje <i>Lawę</i> Konwickiego jako „opowieść o <i>Dziadach</i>”; analizuje funkcje środków filmowych – pisze recenzję obejrzanego spektaklu teatralnego lub filmu <i>Lawa</i>
---	--	--

	– tworzy ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat omawianych zagadnień – pisze wypracowanie (rozprawkę, notatkę syntetyzującą, szkic interpretacyjny) na temat problematyki III części <i>Dziadów</i>	
A. Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> (przypomnienie ze szkoły podstawowej). Przestrzeń polskość. Gatunki literackie w <i>Panu Tadeuszu</i> . Szlachta polska – portret zbiorowości. Polski dwór. Ogród natury. <i>Pan Tadeusz</i> w reż. A. Wajdy.	– wykazuje się znajomością treści dzieła – określa jego tematykę i problematykę – przedstawia genezę utworu – charakteryzuje <i>Pana Tadeusza</i> jako epopeję, dostrzega cechy innych gatunków literackich (np. sielanki, poematu opisowego, komedii, satyry, poematu heroikomicznego, *gawędy szlacheckiej, baśni) – rozpoznaje konwencje literackie obecne w utworze (np. realistyczną, *baśniową) – opisuje świat przedstawiony utworu, charakteryzując sposoby jego wykreowania – rozpoznaje w dziele różne estetyki: patos, liryzm, komizm itp.; charakteryzuje je i określa ich funkcje – w różnych obszarach dzieła wskazuje idealizację utraconej ojczyzny – *odwołując się do konkretnych fragmentów, wyjaśnia, na czym polega walor plastyczny (i zmysłowy) dzieła – wyjaśnia funkcje trzynastozgłoskowca i jego związek z antycznym heksametrem – wyjaśnia, na czym polega opisowość utworu, przytacza cytaty – analizuje styl dzieła, wskazując środki stylistyczne i określając ich funkcje – charakteryzuje obraz szlachty ukazany w <i>Panu Tadeuszu</i>; formułuje na ten temat opinie i oceny – określa charakter narracji – charakteryzuje narratora, dostrzegając jego różne oblicza (przytacza cytaty) – charakteryzuje Jacka Soplicę jako bohatera romantycznego, porównuje z innymi kreacjami – określa obraz historii, jaki wyłania się z <i>Pana Tadeusza</i> – interpretuje utwór, wykorzystując kontekst historyczny, biograficzny i literacki – przedstawia obecne w dziele wartości uniwersalne i narodowe – interpretuje film Wajdy, wykorzystując wiedzę o środkach filmowych – pisze recenzję filmu Wajdy – pisze na temat <i>Pana Tadeusza</i> wypracowanie (wypowiedź argumentacyjną, rozprawkę, szkic interpretacyjny) – korzysta z literatury naukowej, przetwarza i hierarchizuje znalezione informacje – wykorzystuje formę projektu, aby przedstawić znalezione wiadomości o <i>Panu Tadeuszu</i> i jego autorze	– przedstawia miejsce <i>Pana Tadeusza</i> w polskiej tradycji kultury – wskazuje w utworze elementy romantyczne i nieromantyczne – *wskazuje obecne w utworze elementy tradycji literackiej i kulturowej – wskazuje zróżnicowanie wiersza w zależności od sytuacji i bohatera – *wskazuje antyczny rodowód opisowości utworu – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl dzieła – interpretuje utwór, wykorzystując kontekst historycznoliteracki, biblijny, kulturowy – dostrzega w dziele idealizację obrazu przyrody i odejście od wierności realiom na rzecz odtworzenia „wyższego ładu świata” – *przygotowuje prezentację na temat wybranego aspektu <i>Pana Tadeusza</i>; wykorzystuje wiadomości z różnych źródeł oraz pozajęzykowe środki komunikacji – interpretuje dzieło, wykorzystując fragmenty prac naukowych znanych badaczy twórczości Mickiewicza – charakteryzuje, porównuje i ocenia bohaterów <i>Pana Tadeusza</i>; analizuje ich funkcję w przekazie dzieła – na podstawie <i>Epilogu</i> rekonstruuje obraz polskiej emigracji; *wykorzystuje kontekst mesjanistycznej koncepcji pielgrzymstwa polskiego – analizuje środki filmowe w obrazie A. Wajdy, porównuje film z literackim pierwowzorem, uwzględniając specyfikę ich tworzyw – *pisze esej na temat relacji między dziełem literackim a jego filmową realizacją – pisze dłuższą pracę (np. rozprawkę, *esej) na temat wskazanego obszaru dzieła, wykorzystując różnorodne konteksty – gromadzi i przetwarza informacje znalezione w różnych źródłach, sporządza bazę danych na temat <i>Pana Tadeusza</i>
J. Słowacki, <i>Testament mój</i>. Poeta i siła fatalna.	– wyjaśnia, na czym polega romantyczna koncepcja poety-wieszczka – przedstawia patriotyczny wymiar poezji wieszczów i jej rolę w zachowaniu polskiej tożsamości narodowej – *objaśnia etymologię słowa „wieszcz” – przedstawia formy kultu wieszczów funkcjonujące w polskiej tradycji, *wskazuje zjawiska świadczące o ich mitologizacji – wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu – rozpoznaje jego tematykę i problematykę wiersza, odnosi ją do zjawisk historycznych, kulturowych, egzystencjalnych oraz programu epoki romantyzmu	– *w koncepcji poety-wieszczka wskazuje elementy postaw romantycznych i filozofii epoki – wyjaśnia, czym było „brązownictwo” i na czym polegało „odbrązowianie” kultury narodowej (Żeleński-Boy, Gombrowicz) – *wie, czym jest epigonizm, odróżnia go od tradycji (dziedzictwa) – wyjaśnia pojęcie „kicz”, odwołując się do etymologii tego słowa – streszcza i parafrazuje wiersz, odróżnia streszczenie od parafrazy – dokonuje analizy i interpretacji wiersza, wykorzystując różne konteksty (biograficzny, kulturowy, historycznoliteracki itp.) – analizuje wersyfikację wiersza, określa funkcję jego melodyjności

	– *samodzielnie znajduje w różnych źródłach materiały na ten temat – interpretuje wiersz Słowackiego, wykorzystując potrzebne konteksty (m.in. biograficzny, historyczny, egzystencjalny) – dokonuje analizy i interpretacji wiersza, w tym: określa sytuację liryczną i nastrój wiersza wskazuje obrazy poetyckie i interpretuje ich znaczenie - wskazuje obecne w nim toposy (łódź, sternik, pogrzeb poety) - wskazuje środki stylistyczne (np. apostrofy) i językowe i określa ich funkcje - interpretuje tytuł (odczytuje przesłanie, jakie poeta zostawił narodowi; wyjaśnia pojęcie siła fatalna) – wskazuje miejsce utworu w polskiej tradycji literackiej i historycznej, odwołuje się do tytułu utworu Kamińskiego – buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne; formułuje tezy i argumenty – uczestniczy w dyskusji, poprawnie formułuje pytania, odpowiedzi i oceny	– wyjaśnia, dlaczego A. Kamiński uczynił cytatem wiersza Słowackiego tytułem i motywem przewodnim swej książki, *odwołując się do pojęcia tradycji literackiej – wykorzystuje teksty naukowe do pogłębionego odczytania utworu
C. Norwid, *Fortepian Szopena. Norwidowska koncepcja sztuki doskonałej.	– *wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu – *rozpoznaje jego tematykę i problematykę oraz jej związek ze zjawiskami historycznymi, społecznymi i estetycznymi – *określa budowę i kompozycję wiersza <i>Fortepian Szopena</i> – oraz jej funkcje – *wyodrębnia istotne dla przekazu wiersza tematy i toposy – *wskazuje motywy antyczne i biblijne i określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych – *charakteryzuje warstwę brzmieniową utworu – *rozpoznaje w tekście środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje – *interpretuje treści symboliczne wiersza – *wykorzystuje w interpretacji wiersza potrzebne konteksty (biograficzny, historyczny, literacki, filozoficzny itp.) – *na podstawie poznanych utworów wyjaśnia, jak Norwid pojmował sztukę i piękno – *interpretuje zakończenie wiersza, dostrzegając paradoks sformułowania „ideał sięgnął bruku” – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu Norwida (np. przemilczenia) – *wyjaśnia pojęcie romantycznej syntezy sztuk – *rozpoznaje obecne w wierszu wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworów – *pisze rozprawkę lub esej na temat poezji Norwida i jej problematyki	– *wskazuje w wierszu nawiązania biblijne, antyczne i kulturowe, objaśnia ich symbolikę i funkcje w utworze – *przedstawia odrębność społecznej i artystycznej postawy Norwida – *charakteryzuje wiersz wolny Norwida (budowę wersyfikację, rytm itp.) – *rozpoznaje zróżnicowanie rytmiczne utworu i określa jego funkcje, odnosi je do fragmentów dzieł Chopina – *rozpoznaje styl indywidualny Norwida i charakteryzuje go – *porównuje dzieła poetyckie, malarskie i muzyczne, sytuując je w różnych kontekstach – *formułuje tezę o Norwidowskiej koncepcji wybitnej jednostki i jej roli w postępie ludzkości; cytuje fragmenty dzieł – *odwołując się do wierszy i ich kontekstów, syntetycznie charakteryzuje Norwidowską koncepcję sztuki i artysty – *wykorzystuje informacje znalezione w literaturze przedmiotu do interpretacji utworów i syntetyzowania wiedzy

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

Jak udaje nam się porozumieć? Znaczenie wyrazów.	– wyjaśnia pojęcie znaku językowego, który ma treść i znaczenie – opisuje znaczenie wyrazu – definiuje znaczenie wyrazu oraz semantykę jako naukę o znaczeniu – na przykładach wyjaśnia, czym jest treść, a czym zakres znaczeniowy wyrazu – *wymienia i definiuje typy znaczeń wyrazów (leksykalne, realne itp.), podając przykłady – wyjaśnia, czym jest definicja i jakie są jej składniki – wymienia i charakteryzuje różne słowniki języka polskiego (historyczne i współczesne), w tym – dostępne internecie – posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (w tym – etymologicznym); wykorzystuje znalezione w nich informacje	– charakteryzuje relacje między treścią a zakresem znaczeniowym wyrazu (podając przykłady) – odróżnia definicję naukową od nienaukowej – buduje definicje wskazanych pojęć – porównuje różne słowniki języka polskiego oraz zawarte w nich definicje słów
Mędrca szkiełko i oko. Styl naukowy i jego cechy.	– wyjaśnia pojęcie stylu, wskazując jego wieloznaczność – wyjaśnia, czym jest styl funkcjonalny – wymienia style funkcjonalne polszczyzny i przedstawia zasady ich stosowania – wymienia cechy stylu naukowego – rozpoznaje w tekście styl naukowy i wskazuje jego charakterystyczne cechy – odróżnia styl naukowy od jego popularnonaukowej odmiany, wskazuje cechy każdego z nich i różnice między nimi	– definiuje pojęcia: styl funkcjonalny, styl artystyczny, użytkowy, indywidualny, typowy, nieoficjalny, oficjalny – analizuje styl wskazanego tekstu naukowego – wskazuje środki językowe służące osiągnięciu podstawowych cech stylu naukowego (abstrakcyjność, precyzyjność, bezosobowość, obiektywizm itp.), rozpoznaje je w czytanych tekstach – *przedstawia spójną, syntetyczną charakterystykę wskazanego tekstu naukowego
Jak wyrazy wędrują po języku? Zmiany znaczeniowe wyrazów.	– wymienia rodzaje zmian znaczeniowych (rozszerzenie, zawężenie, przesunięcie znaczenia) wyrazów i ilustruje je przykładami – rozpoznaje zmiany znaczeniowe, jakie nastąpiły w podanych wyrazach – wykorzystuje słowniki dawnej polszczyzny do określenia zmian znaczeniowych wyrazów	– analizuje przekształcenia znaczeń wskazanych wyrazów
Tropy poetyckie czy codzienne środki językowe? Metafora, metonimia i synekdocha w języku.	– wyjaśnia, czym jest metafora, – analizuje budowę metafory na różnych przykładach – wskazuje metafory funkcjonujące w języku codziennym, wyjaśnia ich znaczenia i pochodzenie – wyjaśnia, czym jest stereotyp językowy – odróżnia metaforę poetycką od metafory językowej – rozróżnia metonimię i synekdochę; wskazuje je w tekstach – w czytanych tekstach rozpoznaje metafory, metonimie i synekdochy; określa ich funkcje – rozróżnia tropy i figury stylistyczne: oksymoron, antytezę, hiperbolę, elipsę, anaforę, paralelizm składniowy; rozpoznaje je w tekstach i określa ich funkcje	– na przykładach analizuje różnice między metaforą poetycką a metaforą językową – definiuje metonimię i synekdochę; wyjaśnia, co stanowi istotę każdej z nich – definiuje tropy i figury stylistyczne: oksymoron, antytezę, hiperbolę, elipsę, anaforę, paralelizm składniowy; podaje przykłady – buduje spójne wypowiedzi w formach: definicja, hasło encyklopedyczne
Język i styl romantyzmu.	– wyjaśnia (ogólnie), czym był styl utworów romantyzmu – wymienia charakterystyczne cechy języka artystycznego romantyzmu, podaje ich przykłady (np. specyficzne funkcje przerzutni,	– charakteryzuje ukształtowanie językowe wskazanego utworu romantycznego – szerzej charakteryzuje specyfikę języka artystycznego romantyzmu

	niedopowiedzenie, metaforyka, poetyzmy, kontrasty stylistyczne, neologizmy itp.) – *rozpoznaje w tekście paronomazję i określa jej funkcję – w poznanych utworach romantycznych wskazuje charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne – wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji utworów romantycznych – wymienia zakresy słownictwa, które weszły do poezji romantycznej (język codzienny, prozaizmy, zdrobnienia, regionalizmy, archaizmy, egzotyzmy, wyrazy rzadkie itp.); wskazuje je w tekstach literackich – odróżnia styl od stylizacji, rozpoznaje stylizację romantyczną – przedstawia główne przemiany języka polskiego w I połowie XIX wieku	– charakteryzuje słownictwo wskazanych utworów romantycznych, wskazując specyficzne środki leksykalne i określając ich funkcje – *wyjaśnia, na czym polegała demokratyzacja języka poetyckiego – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl najważniejszych twórców romantycznych – *rozpoznaje i charakteryzuje typowy styl utworów romantycznych
W stronę uporządkowania polskiej ortografii... Cztery główne zasady ortograficzne.	– wymienia cztery główne zasady polskiej ortografii (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) – stosuje poprawną pisownię wyrazu, *uzasadniając właściwą zasadą – wyjaśnia, czym jest uzus w ortografii (podaje przykłady) – wie, czym zajmuje się Rada Języka Polskiego, potrafi znaleźć jej wyjaśnienia na stronie internetowej – rozstrzyga wątpliwości ortograficzne, posługując się słownikami języka polskiego (ortograficznym, etymologicznym, skrótów i innymi) – wykorzystuje wiedzę o zasadach ortograficznych w pracy nad tekstem własnym i cudzym; dostrzega i koryguje błędy ortograficzne	– szerzej omawia każdą z zasad polskiej ortografii, podając przykłady – analizuje błędy ortograficzne, *odwołując się do właściwych zasad